

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ і ПРАЦЛЕННЯ СІЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 41 (1108)

Субота, 6 кастрычніка 1956 года

Цана 40 кап.

Новыя рэліквіі воінскай славы

На экране — кінофільм «Бессмертны гарызонт».

У адным з радзінных раёнаў Кузнецкага металургійнага камбіната Радзін Ксенафонціч Семіюк.

Толькі некаторыя таварышчы на працы на Кузнецкім металургійным камбінате ведаюць, што апаратычкі коксавіцкіх цэху Радзін Семіюк з'яўляецца ўдзельнікам абароны Брэсцкай крэпасці.

А дзін работнік нават не ведае, што ён з'яўляецца ўдзельнікам абароны Брэсцкай крэпасці.

— Ваш сцяг не мае цікавага? Ён ужо даўно зніў.

— Але Р. Семіюк не супакоіцца, ён шукае сцяг, кожны рух у яго мае значэнне.

— Пасля вайны Р. Семіюк пераехаў на Кузнецкі металургійны камбінат. Тут ён

Р. Семіюк спыняецца нарэшце ля Усходняга форта. З хвіліну глядаецца навакол і ўпэўнена паказвае суправаджаюму яго афісэру:

— Вось у гэтым каземате. Там у нас была каношніца.

— Ён ідзе першым, аспірожна адчыняе дзверы і заходзіць у памяшканне.

— А вось падлога была талым глінабітай. Аднак, нічога — давайце будзем разбіраць шэгу.

Памяць у Семіюка аказалася на рэдкасць багатая. Нягледзячы на вялікія вонкавыя і ўнутраныя змены каземату, на пяцінашагадзю даўнасць, ён паказвае дакладна месца свайго дарогага скарбу.

Прадаваць хвіліну ў яго рукаві з'явілася звычайнае

сатлеўшае брызентавае вядро, якое тут-жа рассыпаецца і адтуль выплыў скрутак Чырвонае палотнічка засталася непашкоджаным.

Аспірожна разгарнуўшы бавы сцяг, Семіюк не змог стрымаць хвалявання. Тавар яго асветліў ішчэем, а ў вачах заблішчалі слёзы радасці.

Задрыжэлі мускі, панягнуліся да кумачу.

— Вось яна, наша дарогага сцяг. Сцяг неўміручага гарызонта.

В. КУЗЬМІЧ.
(Замкі фотакронікі БЕЛТА).

За тыдзень

Канцэртны Г. Пётроўскага

29 і 30 верасня ў канцэртнай зале Акрутовага дома афісэраў адбыліся канцэрты заслужанага артыста Г. Пётроўскага. Спывак выканаў «Бяліну аб бурлаках» Макарава, арыю Караза з оперы «Запарожца за Дунаем» Гулак-Арцемоўскага, «Старадаўні вальс», музыку і словы якога напісаў вядомы паэт-партызан Дзенісэў, а таксама творы іншых кампазітараў і рускія народныя песні.

Музычная школа для дарослых

У Брэсце адкрываецца ввечэрняя музычная школа для працоўных. Ужо цяпер падзелены дзесяткі заўф. Жаданне атрымаць музычную асвету выказаў прыкладна п'ятая дэсятая публі Брэсцкага чыгуначнага вузла Уладзімір Машук, матрос рачнога порта Юрый Мамонаў, супрацоўніца абласнога фінансавога аддзела Лілія Токарава, ваеннаслужачы Уладзімір Назарэў і многія іншыя.

Фестываль беларускіх фільмаў у Мурманску

На экраны кінатэатра «Лўрора», «Пюночны флот» і «Радзіма» горада Мурманска дэманструюцца беларускія фільмы «Зялёны агні», «Хто смеецца апошнім», «Дзеці партызанаў», «Беларускі канцэрт» і «Паселі дзятчаты лён».

«Расказ аб цалінных землях»

Так называюцца арганізаваным Беларускам таварыствам на распускоўжэнне палітычных і навуковых ведаў ввечэр, які адбыўся ў тэатральнай зале Мінскага акрутовага дома афісэраў 3 кастрычніка. Члены таварыства, якія выязджалі да работніцкіх цалінных землях, падзяліліся сваімі ўражаннямі.

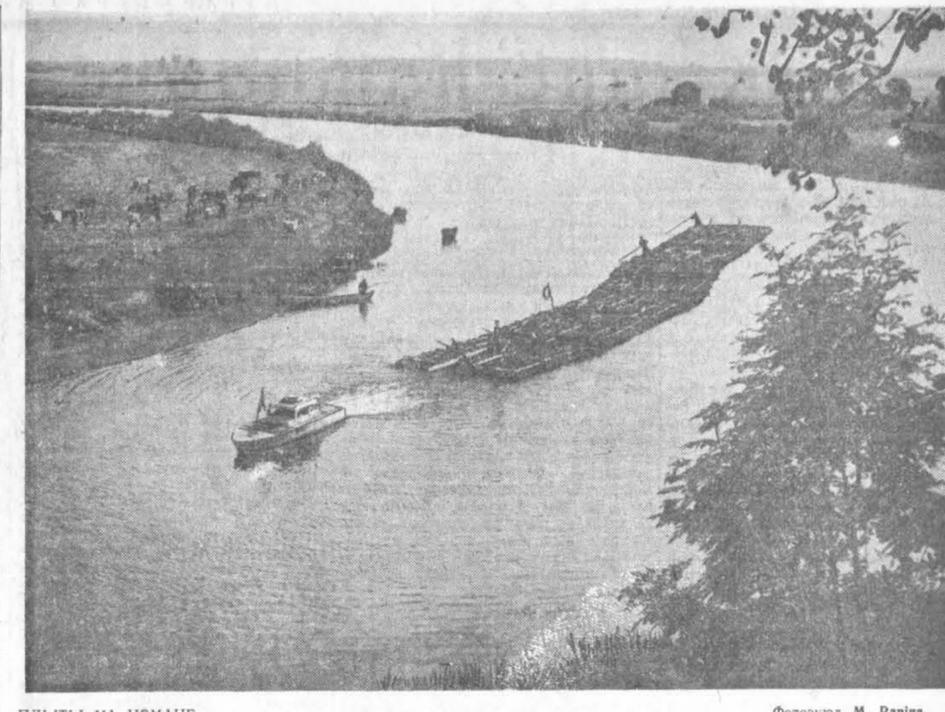
3 дакладам «Казахстан — важнейшая жытніца краіны» выступіў каналат эканамічных навук Г. Ніканораў. Кандыдат філасофскіх навук Г. Родан расказаў аб гераічнай працы насельцаў-цалінікаў. Кандыдат геаграфічных навук В. Навіцкі падзяліўся ўражаннямі ад паездак па Кустанайскай вобласці. Самавалая праца малых цалінікаў Беларусі па ўборцы хлеба на цалінных землях прывяліў сваё выступленне сакратар Мінскага абкома ЛКСМБ В. Дзімітаў.

У заключэнне ввечэра дэманстравалі мастацкі фільм «Першы вясня» і быў паказаны канцэрт мастацкай самадзейнасці Беларускага праекта.

Сустрэчы з гледачамі

16 кастрычніка ў тэатры імя Янкі Купалы адбудзецца канферэнцыя гледачоў. З дакладам аб выніках сезона 1955—56 гг. і рэпертуарным плане 1956—57 гг. выступіць І. Рахленка. У сучасны момант праходзіць падрыхтоўка тэатраў калектыву сустрэчы з работнікамі і служачымі мінскай канцэртнай фабрыкі «Комунарка», з профсаюзнымі работнікамі горада.

Калектыв тэатра рыхтуецца да сустрэчы з калгаснікамі Гродзеншчыны. Тэатр пакажа ім п'есу Янкі Купалы «Паўлінка».

ПІЛІТЫ НА НЕМАНЕ.

Фотэжод М. Равіча.

ЗАМЕТКІ ПІСЬМЕНІКА

Два святы

Кастусь КІРЭНКА

Гэты артыкул павінен быў з'явіцца значна раней. Яшчэ летам, пабыўшы на возеры Нарач і на Магілёўшчыне, я ўзяўся быць за пера, каб падзяліцца з чытачамі тым, што мне хлалася. Аднак, як гэта часам бывае, нехта пачаў заўважыць, што ўсе мае хвалыванні выкладзены, нехта сказаў, што незвычайна адкрытыя я не роблю, і артыкул застаўся неапісаным.

Мінуў месяц. З групай пісьменнікаў я зноў трапіў у Магілёў. Мы прыехалі правесці дзень кнігі, выступіў перад чытачамі, а ў вядомым з Макарам Паслядочым сталі ў магазіне і надзіваў кіткі шматлікім сабрам літаратуры, які прыйшлі пабачыць, паглядзець пісьменнікаў і набыць тымі прэзі ў вершаў.

Актыўна дапамагаў нам у гэтым Уладзімір Карнаў і Артур Волскі: кіткі іхніх у Магілёве, на жаль, не знайшліся, аднак кіткі мелі магчымасць атрымаць іх шчыры сардэчны выступленні. Нас усіх вельмі крануў ўважлівасць і жаласнасць, а кіткі аднесліся да важнага культурнага мерапрыемства магілёўскага абласнага і гарадзкага арганізацыйнага тэатраў і работніцкага абкома партыі тав. Ніканая і ўсіх працаўнікоў.

Цэнтральнага кніжнага магазіна Магілёва, і таварышаў з абласной бібліятэкі, і вядомых нашых калег: Васіля Матовушана, Якуба Усікава, Пятра Шасперыкова, Янку Тарасова, а таксама супрацоўнікаў рэдакцыі абласнай газеты... Наогул, дзень 23 верасня як-бы быў прызначаны радаваць сэрца: дзе-б мы ні былі, мы ўсюды бачылі жыццё, шчыры, супраўданы, любові совецкіх людзей да свайго сацыялістычнага будучыня.

Вечарам таго-ж дня ў Магілёве адбыўся першы гарадскі фестываль моладзі. Тасячы маладых магіляўчан прыйшлі ў парк імя Герога, і кіткі зацэпкі заўважылі казанка ажыў. Зацікавілі багатырскія песні — гэта выступілі калектывы мастацкай самадзейнасці. На заітай святло палюшчы кружыліся вядомыя пары — тут праходзіў конкурс на лепшае выкананне народных танцаў. Шумна і людна было на вальбоўных палюшчах, калі ветрылі, у ціры — усюды, дзе знаходзілася месца, каб паказаць свае здольнасці. Я не сумняваюся, што моладзь Магілёва застанецца ўдзячнай тым, хто арганізаваў для яе такі вечар.

І вось там я канчаткова рашыў падпісаць пачаты некаль артыкул. У ім я хацеў-б сказаць аб адносінах да культурынага выхавання совецкіх людзей, аб тым, як развешае калі душоўнае жыццё чалавека з'яўляецца прадметам пільнай увагі нашых партыйных і совецкіх арганізацый, і як сумна наглядзець дзе-ні-дзе абмякчаныя адносіны да лесу гэтай духоўнага жыцця.

Два святы... Раскажу аб іх па парадку. Сёмага ліпеня Упершыню я ехаў на легендарнае возера Нарач. Ехаў не толькі па справах — хацелася на свае вочы пабачыць месціны, так велічавыя алегія Максіма Танка, а ўсё за ім і іншымі паэтамі. Я загадаў рыхтавацца да тых уражан-

няў, якія, адгадаўся, мае сустрапаць. Мне ўзгаўдзіся калі расказаў Ілья Брыль: высока над нарачанскімі водамі, дзе рэка з вясёлым дэскаматом ідзе да другога берага і не памірае, а вяртаецца назад памаладзельмі і памножаным на бясконы гоман хвалі. Чулыне паданні, расказаныя якім-небудзь гаваркім спадарожнікам. Бачылася вёска, пад якую нясе Нарач сваю сорахрыстую шэчу, гойдачы рыбачыя барасі. І пясчаныя пляжы, і загараляны творы нарачанцаў калі погніваюць наважыны, і вядома, паходзіла галавастымі шучакамі — запаветная мара кожнага, хто трымаў хоць раз у руках рыбачую снасць...

Скажу адразу: усе гэта было. Пачуццё зачараванасці цудоўным кутком беларускага краю назаўбеды застанецца ў сэрцы. Але яшчэ больш зачаравала і захапіла мяне іншае, аб яшчэ я раней і не падказаваў.

Ік толькі мы мінавалі Маладзечна, нас здзівіла вялікая колькасць людзей, якія пеха, коня і на ўпрыгожаных машынах рухаліся ў адным і тым-жа напрамку. У Мядзелі мы спыніліся каля групы ванакоў і даўчат, арганізаваных падпісчыкаў з мінскага зубрам. Адразу некалькі галасоў адказаў на нашы запытанні:

— Хіба не ведаеце? Заўтра на Нарачы святы песні! Прыязжайце, не нашкадуецца!

Вядома, назаўтра, у нядзелю — гэта было 8 ліпеня — мы наспяшаліся на той бераг Нарачы, дзе ўзвышаецца строгі граціны абеліск — помнік партызанскай мужнасці. Тут і праходзіла кожны год свята песні. Дзень, треба сказаць, на гэты раз не вельмі ўдаўся: халодны вепер з самай раніцы заслаў неба хмарами, і дробны ўдзельны дождж, лібы вясенню, раз-па-раз ушчыўнае афармленне для свята! Але нічога: яшчэ аднак убачылі мы шырокае людское мора, якое няспынна хвалілася і калі-небудзь галавіла і спывала. І каго тут толькі не было!

Тут былі маладыя юнакі і баратцы іх бацькі, вясёлыя дзятчаты і сталыя, наважныя кабеты — калгасніцы і работніцы абласных прадпрыемстваў, настаўніцы і сельскія механізатары, падлеткі ў новай рамесніцкай форме, якія вельмі сабе пану, і тая частка чалавечтва, якая на маладзі год яшчэ не дастала сабе прафесіі, але ўперад верыць у свае сілы... З усіх навакольных раёнаў і ехалі... Больш дзвудцят год таму янаў, у школьнай гадзі, вярнуў і я з балькам у Каліна. Усё з таго забывалася, толькі помніцца, як граў лірычны і спелавы свае сумныя песні... Што-ж там убачу я прапер, што ачуху пасля нарачанскага свята, цудоўнага свайго шчырага народнай радасці?

Я скажу маті: — Добра, мы пабіваем у Калінах... І які жахавы малюнак я убачыў! Сотні, а магчыма і тысячы людзей, без ніякай буды мэта, без ніякай цікавасці спуюталі вядок крыніцы. Былі тут старыя, і які і моладзь, але нішто не аб'ясноўвала іх, усё заставалася азін да аднаго абмякчаванымі, чужы-

мі. Іграў два лірыкі, і заіваўся гармонік, але не было радасці, было сумна і глуха...

І гэтым сумам, усёй гэтай глухай і цёмнай карыстаўся майстры, якія яшчэ не вырадзіліся: воль да вярбы нейкія цёмныя асобы прымацавалі абразок, ахінуліся падагам і робяць сваю цёмную справу — нешта пачуць і нешта зацэпваюць, і воль ужо чужа прарозныя крэк дзіцці, якое ачухнуў і сподобіўся крыніцую вяду... Тут-жа старая моцныя ў вадзе раўматчына ногі, а калі яе другія чырванавыя корчымакі і п'юць ускладначу наду, пабіраць бутымінаў і папа...

Вось што можа адбыцца ў наш час там, дзе на душоўнае жыццё людзей зусім не звяртаюць увагі! Малаўнічавы прыгожы мясцовасць абкружае вёска Каліна: званіца смаілістая бары глядзіцца ў ціхі Сож, духмянасцю вее з шырокіх лугоў, і ў гэтай сінай крыніцы і ў рачуцы, што з яе выцякае, таксама ёсць сваё хараватое! Добра можна было-б праходзіць тут час. І я падумаў: воль знайсці-б у раёне разумны таварыш і паверыў-б прычынку з'яўлення абразка тут на свой лад, арганізаваў-б нешта вясёлае, пачатак такой слаўнай традыцыі? Ніхто ўстае на помніцы і не ведае. Ён безліччымі, але слава яму, бо ён ачуху і зрадуеў душу народа!

І вось другое свята... У сярэдзіне жніўня я прыехаў у Слаўгарадскі раён на Магілёўшчыне правесці маті. 14 жніўня маті паднялася раненька і аласва мяне разбудзіла:

— Сынёк, сёння-ж Макавей... Можна, мы пабілі-б з табою ў Калінах...

Каліна — вёска за Сожом у паці кілометрах ад той, дзе я нарадзіўся. І ён у Калінах вядома, сіная, бядоўная крыніца, адкуль выцякае і ўпадае ў Сож рачула з такой-жа спадзеяй, як у крыніцы, вадой. І лічыцца кінаўскай крыніца святоў... Многа легенд хадзіла аб крыніцы, але спекуляцыі ад рэальнага іх да адной: хто на свята Макавея напісці свяціцнай вадзі з гэтай крыніцы ці памыцца крынічнай вадой — у таго знісцуд усякія немачы і хваробы, той ачухе пагледку ў жыццё... Даўно гэта было прыдумана папоўшчынай, але рэлігійны дурман, як вядома, жыццую, асабліва калі з ім нішто не змагаецца. І кожны год у Калінах абрацца мноства людзей. Воль і сёння — яшчэ за дзень да Макавея — іплі туды і ехалі... Больш дзвудцят год таму янаў, у школьнай гадзі, вярнуў і я з балькам у Каліна. Усё з таго забывалася, толькі помніцца, як граў лірычны і спелавы свае сумныя песні... Што-ж там убачу я прапер, што ачуху пасля нарачанскага свята, цудоўнага свайго шчырага народнай радасці?

Я скажу маті: — Добра, мы пабіваем у Калінах... І які жахавы малюнак я убачыў! Сотні, а магчыма і тысячы людзей, без ніякай буды мэта, без ніякай цікавасці спуюталі вядок крыніцы. Былі тут старыя, і які і моладзь, але нішто не аб'ясноўвала іх, усё заставалася азін да аднаго абмякчаванымі, чужы-

Студыя пры тэатры імя Янкі Купалы

Пры Беларускам дзяржаўным Акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы адрываецца ввечэрняя драматычная студыя.

Студыйны будыць займатца ввечэрам чатыры разы ў тыдзень без адрыў ад вытворчасці. Тэрмін навування разлічаны на два гады.

У студыю могуць прымаць экзамены асобы ва ўзросце ад 17 да 30 год, якія маюць поўную сярэднюю адукацыю, студэнты ВНУ і тэхнікумаў, якія любяць драматычнае мастацтва і маюць талент да сцэнічнай творчасці.

Ввечэрняя драматычная студыя да магчымасці моладзі старанна правярць свае здольнасці. Толькі по-

тым, пасля заканчэння студыі, можна будзе вырашыць пытанне аб пераходзе на прафесійнальную сцэну.

У гуртках мастацкай самадзейнасці завадуў, устаноў і ВНУ Мінска ёсць нямаля таленавітыя людзей, якія аддаюць шчыры вольны час любімай справе мастацтва. Мы хацелі-б бачыць у сцэнах нашай студыі гэтых энтузіястаў драматычнага мастацтва.

У вучэбную праграму ўваходзіць спецыяльная заняткі па мадэлях акупацыі, п'есаў, па разлічку голасу, а таксама па гісторыі тэатра.

У канцы першага года заняткі адбудзецца публічны паказ урыўкаў з п'ес, падрыхтаваных студыйнікамі.

А. ТЭЛІЧАН,
дырэктар тэатра імя Янкі Купалы.

квэцця праходзіць рэпетыцыі — урокі па падрыхтоўцы заліковага спектакля, які і павінен завяршыць вучобу ў студыі.

Пасля прагляду спектакля будзе вырашана пытанне — хто са студыйцаў зможа перайсці ў калектыв тэатра.

Тыя, хто паступае ў студыю, здаюць іспыты толькі па спецыяльнасці, каб вылічы іх здольнасці да сцэнічнай дзейнасці.

Кожны паступаючы павінен ведаць напаміны вяршы, байку ці невялікае апавяданне.

Завы прымае дырэктар тэатра да 15 кастрычніка 1956 года.

А. ТЭЛІЧАН,
дырэктар тэатра імя Янкі Купалы.

СЛОВА У АБОРОНУ МУЗЫКІ

У Беларускам дзяржаўным выдавецтве нарадзіўся чарговы дакумент: план выдання музычнай літаратуры на 1957 год. Былі ўлічаны ўсе «за» і «супраць» адносна падрыхтоўкі да друку новых твораў кампазітараў, зроблена спроба вырашыць лёс народных песень, сабраных і апрацаваных музыкантамі-прафесіяналамі для мастацкай самадзейнасці горада і вёскі.

Улічваючы ўзросную музычную культуру народа, выдавецтва нарэшце ўключыла ў план нават такія складаныя для выканання рэчы, як «Кантата пра Мядзеліцкіх» А. Багатырова, фартэпійныя кінтэты П. Падкавырава, сімфонія № 4 Я. Школка, «Канцэрт для сімбалаў» М. Д. Каміскага і сімфанета М. Аладава. Тыраж — 300—500 экзэмпляраў!

Дачушыся аб гэтым, начальнік Упраўлення кніжнага гандлю Міністэрства культуры Беларускай ССР тав. Ляноўскі можа абурываць: «Лічваючы, што гэтыя творы разлічаны на вузкія кола спецыялістаў», — піша ён у сваім заўважэнні да плана, — іх неабходна выдаць у памерах магчымых рэалізацыі тыражамі: Багатыроў А. «Сказанне пра Мядзеліцкіх» (у заўважэнні да плана кантата стала «Сказаннем»... А. В.) — воль адна дзесятая тысячы экзэмпляраў, П. Падкавыраў «Фартэпійныя кінтэты» і п'яцьдзесят экзэмпляраў. Такой-жа чыноўніцкай меркай ён амяжваў тыражы і іншыя творы.

З гэтай пачаўся пераполах. Словаж Ляноўскага — закон для работнікаў кніжнага гандлю, да настрою якіх у многім будзе залежаць распаўсюджванне новых выданняў. Дырэктар Дзяржаўнага выдавецтва З. Матузаў паслаў дакладную на імя начальніка Галоўвыдаўста Міністэрства культуры БССР І. Красоўскага, у якой, між іншым, скардзіцца на тое, што «ў раздзе выданняў выначанага ім (Ляноўскім—А. В.) тыражу нехавае нават для расадкі абязважковых экзэмпляраў». Такія нігілістычныя адносіны, — заключыў З. Матузаў, — да справы выдання і распаўсюджвання музычнай літаратуры нічым не могуць быць апраўдаваны.

Заўвага кожная. Спраўду вельга пагадзіцца з «справамі» тав. Ляноўскага.

Яны фактычна накрываны на тое, каб раз і назавуць пазбягнуць ад такога «нехаладова тавару», якім, на яго думку, з'яўляецца музыка літаратура. Але-ж наспраўне воль у гэтай справе і пазіцыя самаго дырэктара Дзяржаўнага выдавецтва БССР. Які выхад ён прапанаў? Выдаваць творы беларускіх кампазітараў, народныя песні і г. д. не такімі «мізэрнымі тыражамі» — 50 экзэмпляраў, а па меншай меры — 300—500 экзэмпляраў!

Аднак заўважым, што і гэты тыраж проста мізэрны. Беларускаму народу любіць музыку. Аб гэтым сведчаць раённыя, абласныя і рэспубліканскія гадзіны мастацкай самадзейнасці, уздольныя якіх — спевакі, музыканты, кампазітары — творна развіваюць самабытнае народнае мастацтва, ахвотна развучваюць і палпаюцца свай рэпертуар творамі майстроў-прафесіяналаў. І калі ўзяць пад увагу гэтую шматлікую армію аматараў музыкі, дзік і трымаць у лямі — шэсць тысяч экзэмпляраў наўрад ці задаволяць іх узросшыя запатрабаванні.

У спрэчках аб новым плане ўдзельнічаюць і работнікі Рэспубліканскага дома народнай творчасці. У стале, за якім сядзіць мэтадзіст па музыцы Г. Анчыўка, ляжыць рукпіс новых песень прафесіянальных і самадзейных кампазітараў. Мэтадзіст гаварыцца там, што яму дазволена рэкамендаваць іх кіраўнікам гурткоў мастацкай самадзейнасці. Але толькі рэкамендаваць, ці дазваляць перапісаць з аблітага экзэмпляра, які завоўваецца ў бібліятэку.

На самай справе, ці можа мастацкі кіраўнік раённага дома культуры ехаць па кожную новую песню ў Мінск? Для гэтага і сродкаў і часу не хопіць.

У Мінску часта бываюць госці з краін народнай дэмакратыі. Яны таксама цікавяцца зборнікамі беларускіх народных песень, музыкай да нашых сучасных опер і балетаў. Але дзе ўсё гэта знайсці? Ні адзін мэтадзіст, ні работнік тэатра не адкажа на гэтыя пытанні. У Цэнтральным кніжным магазіне можна набыць толькі два зборнікі: «Музычныя творы для студэнцаў і азіянцкіх салях» С. Чарышовскай і «Музычная грамата» пад рэдакцыяй А. Астроўскага. У потым магазіне, які да

гэтага часу размяшчаецца ў мадэльніцкім цэнтры памышанкі, узвешчаны патрэбны нот і гаскты, апрача старых выданняў могуць запрагнаваць пакупніку п'яць-шэсць новых рэкламных плакатаў і калекцыю паштовых марак.

Белна мы жывем, — тлумачыць прадаўца, — а на складах, наўраўна, себестоіць, калі лічыць не спісалі...

Слова склад — грозная слова: яно вядома многім кампазітарам і аматарам музыкі. А для некаторых работнікаў гандлю яно азначае: пераказалі новыя творы з паліцы на паліцу, а пасля афармляў акты на спісанне!

Зборнік вакальных твораў Я. Школка, які вядома, быў выданы яшчэ ў 1953 годзе, а ў гандлёвай сетцы, асабліва на перамеры, ён і не з'яўляўся.

Толькі пасля доўгіх пошукаў можна знайсці ў магазінах Мінска зборнік песень для голасу з фартэпійна П. Пукста, Скрыпнічавыя сянота А. Багатырова і зборнік фартэпійна п'ес для дзяцей П. Падкавырава наогул у гандлёвую сетку не паступалі.

Наспела пытанне перамады зборнік народных беларускіх песень у апазоўніц Г. Цітовіча, выдаць асобнай кнігай дзіцячыя п'есы для фартэпійна М. Чуркіна, Але-ж воля Ляноўскага і тут дае сабе адчуваць.

«Зборнік дзіцячых п'ес М. Чуркіна неабходна зняць з тыражу», — піша ён, — ёсць вялікая колькасць у кніггандлёўчай сетцы мінулых год выданняў. Тав. Ляноўскаму няўдзя, што ў продажы не п'есы, а дзіцячыя песні для голасу з фартэпійна.

Міжволі ўзнікаюць пытанні: калі лёс новых музычных твораў будучы выразна самі кампазітары? Ато паклапоціцца аб тым, каб хутчэй выдасць масавым тыражом новыя і больш поўныя, чым да гэтага часу, зборнікі беларускіх народных песень? Хіба спраўды мы настолькі бедныя, што не можам паўдэй задаволяць запатрабаванні працоўных на музычную літаратуру?

Трыба, каб тыражы выдання новых твораў вызначалі людзі, якія супраўды зацікаўлены ў развіцці беларускай музыкі.

А. БАЖКО.

«Запланаваныя прыбыткі і непадлічаныя страты»

Так называюцца артыкул, змешчаны ў напаведнай газэце 2

Першая манаграфія пра Цётку

Выпучаннем жыцця і творчасці беларускай паэтэсы Цёткі (Алаізы Сіпаханянц Пашкевіч) наша літаратуразнаўства займаецца неадаравальна мала.

Таму асабліва ўвагу прыцягвае кніжка-біяграфічны нарыс Л. Арабей «Цётка (Алаіза Пашкевіч)», выдадзены Дзяржаўным выдавецтвам БССР. Кніжка Л. Арабей — першая спроба шырокага асветлення пэтымчнага шляху беларускай паэтэсы. Аўтар імянецца прасачыць вытокі і творчасці, разгледзець тэматыку і вобразы, па-новаму глянуць на творы, напісаныя ў 1908—1916 гадах, удакладніць і дапоўніць некаторыя біяграфічныя звесткі.

Лепшыя старонкі кнігі пра Цётку — гэта біяграфічны матэрыялы. Успаміны брата паэтэсы Войцеха Пашкевіча і зямлячкі Софіі Місюрэ жыццём і яркімі бытавымі дэталі дапаўняюць наша ўяўленне пра дзіцячы год і вучобу Цёткі, характар і адносіны яе да грамадскіх падзей. Падрабязна асветлена дзейнасць паэтэсы ў 1904—1905 гадах. Выяўлены ў кнізе публіцыстычны матэрыялы і пісьмы Цёткі з падарожжа па Фінляндыі і скандынаўскіх краінах. Больш лаканічна і фрагментарна сказана пра яе жыццё ў Львове і Кракаве. Гэтага акалічэння гаворыць аб тым, што патрэбны яшчэ старанныя пошукі новых матэрыялаў, якія раскрываюць усю гісторыю выдання першых зборнікаў вершаў Цёткі ў Жолкаве каля Львова, паказваюць сувязі беларускай паэтэсы з украінскім і польскім літаратурным і грамадскім асяродкам.

Добра напісаны раздзел, прысвечаны творчасці беларускай паэтэсы 1908—1916 гадоў. Аўтар грунтоўна разгледзеў спадчыну Цёткі перыяду рэакцыі. Аналізуючы пэтымчны пэтымны і прасачыўшы творы («Навагодні лісты», «Зялёная», «Асенні лісты», «Міхаські»), публіцыстычныя артыкулы і нарысы, Арабей прыходзіць да вываду, што ў гэты час Цётка «па-ранейшаму выступае з крытычнай існуючага ладу, творы яе па-ранейшаму ставяць глыбокія сацыяльныя праблемы».

Успадкаваны творы Л. Арабей і з'яўляюцца, на жаль, першым кнігам пра творчасць Цёткі, на жаль, прыходзіцца гаварыць пра істотны недахоп даследавання. Шкада, што, выкарыстаўшы новыя цікавыя матэрыялы аб рэвалюцыйнай і літаратурнай дзейнасці Цёткі, Арабей не ўсыдуў змага ўнікаць агульных і дэкларатывных разважанняў, належаючым чынам разабрацца ў кожным узятым пытанні, навукова аргументаваць яго. Кніга напісана няроўна. Там месцы, дзе ёсць апісанне фактычнага матэрыялу, дзе аўтар вылучае толькі каментарыямы, напісаныя былі ўпэўнена. Тым жа месцы, дзе Арабей спрабуе даследаваць вытокі творчасці Цёткі і ігнараванне яе творчых, разабрацца ў пэтымным майстэрстве, асабліва мова і стыль, сведчыць, што аўтар слаба валодае крытычным аналізам, забывае часам пра спецыфіку літаратуры і апускаецца да прымітыва і спрашчання.

Гаворачы аб уплыве вуснай народнай творчасці і прагрэсываючай літаратуры XIX стагоддзя на фарміраванне творчага аблічча Цёткі, Арабей прысвечвае многа месца агляду літаратуры даравацыйнага перыяду. Тут пазнавацца вельмі многа (дарэчы, біяграфічна і біяграфічна), прыведзена шмат гістарычных фактаў, цытаваны лічыбы, але той перамяшчэння, якая была ў Цёткі, скажам, з Багушэвічам усе-ж не відаць у кнізе. Уся біда ў тым, што правільна ўзятыя матэрыялы не ідуць на пытанні і праводзяцца лабіўна думку, аўтар не знаходзіць канкрэтны і доказны аргументы, а збіваецца на агульную размову, якая часам пераходзіць у прымітывае тлумачэнне літаратурнага працэсу.

Гэта асабліва заўважальна на прыкладзе разгляду сувязей беларускай паэтэсы з украінскай літаратурай, якія зведзены да тэматычнага падобства творчасці Цёткі і Леся Украінкі. І гэта нагадвае, што Цётка і Леся Украінка — гэта не тая ж паэтка і Леся Украінка, мнэ, безумоўна, не можам прысціць ім аднаго імя.

Ларыса пела шіка, але па меры таго, як пелася яе (такі глыбокі і гідкі, што яму падобна і тута-жа зноў падаў, выліваючы ўсёсць боль развітання, я зусім яскрава адчуў, як бяліцца сіневалася і нібы адвалалася маё сэрца, быццам гэта яго назаўсёды пакінула жураўлі, быццам яго гэта назаўсёды пакінула жывая чалавечая радзісць... Я стаўу, не зольны ніводным словам акрасіцца тое, што зрабіла са мной ларысіна песня.

— Ну, што-ж вы? — першая парухалася маўчашы Ларыса. — Песня мая вам не падобна? Ці што?

— Што вы скажыце, дзе вы навучыліся так спяваць?

— Нідзе, — усміхнулася Ларыса. — Хацела вучыцца. Паступала ў кансерваторыю, але не прынялі.

— У голасе яе не было ні крыўды, ні злосьці — хучэй за ўсе толькі доладрушныя кніжы над сваёй адвагай.

— У тую раніцу яна была апраўдана ў лёгкае шпрае паліто, перакопалася па стану поймам. Берэз яна, відаю, падбірала сабе такі, каб ён пасаваў ёй да хоцеры ваязі і валасоў. Валасы ў ёй былі залісцаныя, а вочы і бровы — сіныя.

Выглядае яе ў той час здаецца мне чамусьці такім, быццам адраўляўся ў дарогу трыба было не мне, а ёй.

— Яна стаяла бокам да мяне і, мусіць, не ведала, як вярнуць нашай размове яе індывідуальную прастату, наском чаравіка старалася збываць нарэсць — «губы» са старога пня.

— Яшчэ што-небудзь праспавіла, — мне чамусьці захачалася папрасіць «справілае міне», але я не адважыўся.

— Не, — чытаў пакрыўлена галовай Ларыса, — ніхай ледей друім разам, дома... — Чаму «друім разам»? Чаму «дома»?

— Яна паглядзела на мяне нейкім дзіўным, бестымным поглядам, які я не паспеў адгадаць, і ўжо шчыра, гледзячы на дзею ў аэрду ў далечыні, паўтарыла.

— Тут, сёння, не. Ніхай гэтыя песня застанецца вам на памяць. Недаўта... — Гэта-жа некая дзіўная замялася, быццам ад нечага адмакнулася, і загаварыла пра іншае — запрапанавала паўсці пашукі крэйбуй Аляксандра тут-жа і перадукала: — Толькі мокра сёння. Хадзем ледей асьці...

да вываду, што ў кожным выпадку маем справу з уплывам творчасці Украінскай паэтэсы на творчасць Цёткі. Такі вывад быў бы памылковым» (падкрэслена мною. — С. А.).

Л. Арабей супярочыць самой сабе, старанна вышукваючы аналогіі, каб абавязкова «даказаць», што «Цётка бліжэй да Леся Украінкі не толькі па сваёму светапогляду, але і па пэтымным тэмпераменту». Для гэтага выкарыстоўваецца «эргументацыя» давол негрунтоўная і неперакананая. Прыводзіцца радкі з верша Леся Украінкі «Скрий плач»:

Заржавяюць від сніх кайдан,
Самы ж ніколі не спадуть!
аўтар піша: «У творчасці Цёткі мы тамсама (падкрэслена мною. — С. А.) знаходзім неадаравальнае сцверджанне таго, што лабіўнае рабства можна называць толькі ў жорсткай, самахварынай барацьбе». А хіба такое сцверджанне мы не знаходзім у лічбых паэтаў-дэмакратаў? Параўноўваючы вершы Л. Украінкі «Поет під час облоги» з вершам Цёткі «Добрыя весты», Арабей адзначае: «Адлюстравваючы рэвалюцыйны ўздым беларускага народа ў перыяд 1905—1907 гг., Цётка тамсама стварала вобразы гераічных паўстанцаў. Героі Цёткі, як і героі Леся Украінкі, гатовы на самахварынай падвiгi».

Назавіваючы і спрончана гаворыцца ў кнізе ўвогуле аб беларуска-украінскіх літаратурных сувязях: «З даўня часу існавала літаратурная сувязь Украіны і Беларусі. Першыя кніжкі беларускіх і украінскіх аўтараў друкаваліся ў Вільні, у Львове, у Кіеве. Восі і ўсе сувязі даўня часу!»

Пытанне аб сувязях Цёткі з украінскай літаратурай даследчык абмежавала толькі павярхоўнымі параўнаннямі твораў беларускай паэтэсы з вершамі Леся Украінкі. І гэта ў той час, калі ў яе былі такія матэрыялы, які праца Цёткі над перакладамі украінскіх народных казак, сабраных у кнізе «Гасцінец для малых дзяцей», як гісторыя публікацыі верша «Судзіцца ў няроду» ў кнізе Украінскага вучонага І. Сцяжыцкага «Відрожжэнне біюрускаго пісьменства», а таксама факты асабістых сувязей з украінскім літаратурным і грамадскім асяродкам.

Недахоп метадалагічнага характару ёсць не толькі ў раздзеле аб вытоках творчасці Цёткі. Іншыя месцы прыкметныя і агульналітэратурныя, дзе Арабей спрабуе рабіць крытычны аналіз, гаворыць пра мову і вышэйшыя сродкі.

Прыкладнае каментарыя, якое будзеца на перакладзе зместу пэтымных твораў, — вельмі істотны недахоп кнігі. Увесь аналіз твора часам зводзіцца да таго, што спадчыта перадаецца змест страфа, і паля ў паўверджанне сказанага прыводзіцца гэтая страфа. У такім падыходзе, напрыклад, разгледзена верш «Хрест на свабоду». Ёсць і другі варыянт разгляду, калі адрозна разгледзена некалькі твораў. Ча-

Рапрадукцыя твораў беларускіх мастакоў З. Агура, В. Волкава, Я. Забавы, В. Ціры і іншых, выплываючых выдасцівам «Советскіх художник», разгледзіліся па ўсёй савецкай краіне. У ліку іх была і паштоўка з карціна мастака Л. Рана «Да сына». Днямі ў Мінск прышло пісьмо з Баранува, адраславца Л. Рана. Грамадзянка Е. Каралёва дзеліцца з аўтарам сваім уражаннем і піша: «Я, худобна прывілаю. Вы адлюстравалі перажыванні маці. Я сама літаральна знаходжуся ў такім-жа становішчы. Вы не ўяўляеце сабе, што было, калі я гэтую паштоўку паказала сваёму на дзядзьку: карціна Л. Рана «Да сына».

мусіць такім метадам — заўсёды разам — разгледзіцца творы «Цётка», «На магіле», «Скрыпка», «Мае думкі».

Асабліва наўна і бездапаможна выдасціца размова аб пэтымным майстэрстве і мастацкіх прыёмах і сродках. З сур'ёзным выглядкам аўтар робіць такія «адкрыцці» ў вершаскладанні: «Шарас і змяшчальнасць вершу «Хрест на свабоду» надае і сітакіскай будова сказаў. Так, Цётка часта ўжывае сказі з аднароднымі членамі. Гэта робіць мову прыўзнятай, усклапанай» (падкрэслена мною. — С. А.). У такім-жа плане аналізуюцца і сітакіска-змяшчальнасць твораў Цёткі надае прасоабліччаныя сітакіска-змяшчальнасць. Цётка часта ўжывае біазаўчываннія сказі, а таксама шматзаўчываннія. Біазаўчываннія сказі надаюць мове выскорані, імлівы характар. Шматзаўчываннія сказі, наадварот, робяць ітанацыю верша больш маруднай.

Даволі дзіўны крытэрыі знаходзіць Арабей для вызначэння народнасці твора. Аказваецца, не ітэйны аэст, тэматыка і форма твора вызначаюць яго народнасць, а толькі ўжыванне займеннікаў «мы», «яна», «на».

У кнізе Арабей ёсць і многа іншых недахопаў: аўтар не заўсёды ўмее лагічна і паслядоўна развіваць думку, дапускае многа паўтараў, піша беднай і невыразнай мовай.

С. АЛЕКСАНДРОВІЧ.

Развод

Гуляў я на іх вяселлі.
...І вост, можа гэта сон?
Прышлі і яна і ён,
Прышлі... і не разам селі.
Застыла плячэй сцяна,
Нібы на вяселлі цесна.
Чакайце, чаму-ж няма
Ні музыкі тут, ні песні?
І зноў на кароткі мiг
Усё да мяне даходзіць:
Вось тут, на вачых маіх,
Сцяноў іх суд разводзіць.
А людзі на іх галіцкіх:
«Прыгожы... Чым не пара?»
І б'ю затай судзіць
На строгі, маўклівым твары.
Мне хочацца закрычаць:
— Сябры, працягніце рукі!
Тут суд, і ўсе маўчаць.
Чуваць толькі сэрца стукат.
Чуваць толькі словы іх
Пра нейчы цяжкі характар,
Пра нейчы бацькоў старых
І дом, дзе няма парадку.
А людзі на іх галіцкіх:
«Чаму-б вам не жыць у згодзе?»
Па скарнях сіных судыя
Далоніх паловам водзіць.
Магчыма, у трынацці год
Яго валасы сцявіць
Таму, што спыніць развод
Цяжэй, чым агуляць вяселле.

У. ІЯДЗВЕЦКІ.

«ПОЛЫМІЯ»

Дзесятыя кніжка часопіса адкрываецца цыклам вершаў Анатоля Вялюгіна. На гэты раз паэзія шырока прадстаўлена ў часопісе. Аматыры паэзіі зноўдуць там новыя кніжкі вершаў Аляксандра Зноўка і Міколы Хведаровіча, вершы Язэпа Пушчы і Юры Гаўрыка.

Часопіс заканчвае друкаваным раманам Пётруся Броўкі «Калі з'явіцца рэкі».

З іншых праваічных твораў будучы змяшчаны апаваданні «Дробныя» Аркадыя Чарнішчыка і «Непагадзь» Паўла Кавалёва.

Празаік Іван Мележ публікуе дарожныя нататкі «Вакол Еўропы», у якіх расказвае пра свае ўражанні ад турніскага пэседкі.

У раздзеле крытыкі і біяграфіі — артыкул Ф. Кудашова «Народ у рамане М. Лынькова «Беканомія дні», артыкул С. Карабана «Ля вытокаў беларускай дэмакратычнай крытыкі» і рэзюмэ: І. Сіфюнова — на зборнік апаваданняў І. Шамякіна «Першыя спатканні» і В. Тараса — на зборнік вершаў Н. Кісліка «Размова з сябрамі».

У спецыяльнах фотанарысах паказваюцца прапоўныя будні калектыву Мінскага паліграфічнага камбіната імя Я. Коласа і калектыву навукоўчых супрацоўнікаў Беларускага пшчы.

Часопіс друкуе тры апаваданні: «У гарах дажджы» І. Мележа, «Недзілісны ліст» Я. Вялюгіна і «Здарэнне ў лесе» В. Зуба.

Паэзія прадстаўлена вершамі А. Зарычкіна, К. Кірэнькі,

Часопісы ў кастрычніку

«БЕЛАРУСЬ»
Як і ў папярэднім месцы, асноўнае месца ў часопісе займаюць нарысы.

Знаюм адкрываецца нарысам У. Юрвіча «Падарожжа ў свет тэхнікі» (аб Усеазаўчываючым прамысловым істаце). У нарысе «Чалавек істаце ўгору» М. Пешкоў апавадае пра механізацыю Аспінаўскай АТС. Прапоўныя пэседкі Ільінаўскай Школы чынах паказваюцца ў нарысе Л. Кавалі «Першыя мільёны». Пра рэспубліканцкіх аўтараў у Беларусі з Аргенціны, расказвае В. Мартынаў.

У спецыяльнах фотанарысах паказваюцца прапоўныя будні калектыву Мінскага паліграфічнага камбіната імя Я. Коласа і калектыву навукоўчых супрацоўнікаў Беларускага пшчы.

Часопіс друкуе тры апаваданні: «У гарах дажджы» І. Мележа, «Недзілісны ліст» Я. Вялюгіна і «Здарэнне ў лесе» В. Зуба.

Паэзія прадстаўлена вершамі А. Зарычкіна, К. Кірэнькі,

«МАЛАДОСЦЬ»

«4000 км па цаліне» — так называецца карэспанданжам А. Патаповіча аб гастролях артыстаў Тэатра юнага глядача ў цаліных саўгасах, якой адкрываецца дзесяты нумар часопіса.

У. Васілеўска ў нарысе «Сонна над сапкамі» апавадае пра жыццё беларускай моладзі на Сахаліне. Аб прапоўных справах малалітых хлебабоўцаў калгаса імя Молатава Лоеўскага раёна расказвае нарыс «У галіцы» А. Вяржкова і С. Чарнікіна. В. Данілевіч знаёміць малалітых чытачоў са спартыўнымі дасягненнямі рэкардсмена па скачках у ваду М. Аляксеева.

Дружэцкія працяг запісак старшынкі піонерз'яжатага Бярэзінскай сярэдняй школы П. Носаровіча «Зачынаюцца гісторыя, запіскі Юрыста А. Капусціна «Заблытаная справа».

Часопіс прыцягвае знаёміць чытачоў з жыццём абласных літаратурных аб'яднанняў. Аб дзейнасці Гродзенскага аб'яднання расказвае яго старшыня А. Салаўёў. Чытачы пазнаёмяцца з новымі творамі малалітых пісьменнікаў Гродзеншчыны з апаваданнем В. Быкава «Страта», з вершамі П. Макава, А. Лойкі, Я. Парухты.

Баранавіцкі артыстка БССР В. Галіна выступае з артыкулам «Візітная картка акцёра» — пра майстэрства грыву.

У часопісе змяшчаецца падборка першаў беларускіх паэтаў у перакладзе М. Хведаровіча, сэрцыя малюнкаў лаіцкага пісьменніка Х. Вістэрпа. Ёсць таксама старонка сатыры і гумару, артыкул аб новай навуцы — кібернетыцы, матэрыялы ў дапамогу моладзі, якая вучаецца палітэхнічнаму.

Чаму яна маўчала перада мной, лічычы сваім добрым сябрам?
Але што я? Якое права маю заважаць гэтым пытанні ёй я, сямейны мужчына ў гадах?

Я паглядзеў яшчэ раз наўкол сабе. Бабка перахачіла мой погляд.

— Загадава нічога не прыбярэ, не мяняй. Кажы: «Ніхай новы квантаран, калі яму будзе не да спадабы, мянцэ, а ты, бабка, не чапай...»

Нам стагала ляжала невялікая стопка кніг. Яны тамсама гаварылі пра густ Ларысы: Некрасаў, Чхаў, Якуб Колас — «На ростанях». Я адкрыў вокладку і прачытаў на тытульным лісце гэты аповесці аб жыццёвых людскіх пуніах вытрымку, выписаную ларыскай рукою таксама з коласавскага «Волдыра».

А ты, калі гора каго напаткае,
Ці жалюба пачуеца, плач.
Або запануе дзе крыўда людская —
На ўсё адгукныся, аднацца.

Каму паказіла яна гэтыя запавятныя часцінкі свае душы? На чый водгук спадзявалася?

Я развітаўся з бабкай. Развітаўся — думкаж — з Ларысай і пайшоў развітавацца ішчэ раз з ёю да ляснаго возера Свіцязь. «Возера сустрапа мяне, як чужога, напружаным маўчаннем. Я апусціўся на зямлю і так, з нейкай пустацю ў сэрцы, з няжарам і ляматой у галаве, прасядзеў на берэзе да самага змяркання.

А калі пачаўся ісці, да болю захачела са паучы, як гуцьця імя маёй Свіцязькі. — Ларыса! — ціха паклікаў я.

Бязмоўная Свіцязь не зварухнулася. Самотныя дубы зашпалталіся ішчэ цішэй.

АБ ГЭТЫМ НЕЛЬГА МАУЧАЦЬ

На хутары Кушыляны Смаргонскага раёна захаўся дом, у якім жыў і прапанаў выдатыць беларускі пісьменнік-дэмакрат Францішак Багушэвіч. З года ў год ядуцца разам, каб адкрыць там музей паэта, аднак пакушы што ўсё застаецца па-ранейшаму. Праўда, Міністэрства культуры БССР узяло гэты будынак на дзяржаўнае захаванне. Смаргонскі райпромакамбінат у 1952 годзе «адрамантаваў» яго. Стары гонтавы дах быў заменены новым дахам з драўні мясцовага вырабу. Пасля таго «арамонт» у дажджлівыя дні ў доме поўна вадмы, псуноцца сцяны, падлога і столь.

Падваліна веранды «капіталіста адрамантаванай», правалілася разам з дошкамі. Вокны ў зашчытках засталіся без рам і шкла. Зімою пра гэтае дзірэлі на гарышча надзімае гурбы снегу, а летам сцяч дождж. Да гэтага часу на будынку няма нават мемарыяльнай дошкі. Пад парговай разбурэння крыж-калічка, пабудаваная амаль сто год таму назав бацькам Ф. Багушэвіча, эментны ганак веранды і калодзеж. Садзіба, на якой растуць дрэвы, пасаджаныя каліскай паэтам, не абгароджана. Тут часта пасеца жыццёла. У такім-жа становішчы знаходзіцца і каменны помнік паэту ў Кушылянскім лесе. Нема ішчэ помніка Ф. Багушэвічу і на яго магіле ў Жураўнах.

Кіраўнікі маставага калгаса імя Жданава па-варэскаму адносіцца да сядзібы паэта. Каліскай Ф. Багушэвіч пабудоваў вялікую каменіцу з камення, якая на адрозна ад адрозна холь гаш. На расказвах старога жыцця, гэтым самым пэтым халіць казачы сямлінам, што будаўніцтва з таго матэрыялу захаўвае лясныя багачы, ачынае пацукі ад камення і дае трываласць будынку на многа год. І вост, замест таго, каб паўчыцца ў свайго земляка, былі намеснік старшынкі калгаса тав. Шарынінскі, які пэтым працуе арганізатарам, даволі калгасінам адбіваць дошкі зашчытка канюшы. З яго лёгкай рукі сёння засталася ад яе толькі сцяны.

Здавалася-б, адзель бібліятэка, музей і помнік Міністэрства культуры БССР будзе захаўваць, каб па-спраўдліваму захаўваць сядзібу Ф. Багушэвіча і ўзяць пытанне аб адрознах тут музея паэта. Аляк гэтага не заарылася. На працягу апошніх тры год на рамонт дома не выдаткоўвалася ніводнай капейкі. А на срэдкі, адлучаныя сёлет, можна толькі купіць гонту на палову новага даху дома.

Трэба спадзявацца, што ў хуткім часе ў

Мінску адкрываюцца беларускі літаратурны музей. Але нішто ішчэ па-спраўдліваму не класіфіцы, каб адшукаць ішматлікія рэліквіі Ф. Багушэвіча і яго сямейныя асобы, якія захаўвалі ў даўнясныя гады ўнучка паэта—Габрыеля і вывела ўсё гэта ў Польшчу. У некаторых мясцовых жыхароў захаваліся нешматлікія рэчы паэта. У каліскай Марыі Каспярыч знаходзіцца невялікая настольная ўпрыгожэнне—шасціраўны камень, на якім выбіты надпіс: «1836 г., м-ца 12-га, Ф. Б.» Пляменнік Ф. Багушэвіча, Станіслаў Квятанічавіч Аляхміч, захаўвае два мяккія крэслы і аду, вытанчаны з белга мармуру, у якім пэтым сядзеў сваё пісьмома прылашчы. У сямейным альбоме С. Аляхміча можна знайсці фотаздымкі біблія і сваякоў паэта, сярэд якіх каліскай было 19 фотаздымкаў Ф. Багушэвіча. Станіслаў Квятанічавіч даверліва іх раздаваў прыежджым людзям, з надзеяй, што яны будуць апублікаваны, так як і аздаў аўтару гэтых радкоў пры першым знаёмстве апошня са свайго альбоме фотаздымак паэта, наадрукаваны ў пэтымнарны нумары газеты «Літаратура і мастацтва». Трэба адшукаць і астатнія фотаздымкі, каб яны не загінулі.

С. Аляхміч—удзельнік руска-японскай вайны, кавалер чатырох Георгіеўскіх крыжоў. Цяпер яму 83 гады, але ён добра памятае бацьку паэта і свайго дзядзьку Францішка Багушэвіча. За распаўсюджванне кніг Ф. Багушэвіча сярэд салдат пэтымнік паэта ў 1896 годзе быў арыштаваны і доўгі час сядзеў на армейскай гаўтвахце. Цяпер, у глыбокай старасці, С. Аляхміч застаўся адзінкі і жыў у доме сваёй жонкі (дарэчы—і яна была пляменніцай Ф. Багушэвіча), займаючы невялікі пакойчык, а ўсёсць дом знаходзіцца ў бесплатным карыстанні калгаса. І вост у пачатку гэтага года невядома па якіх прычынах будынак перайшоў на баланс калгаса. Калгас прадаў яго на знос аднаму настаўніку, а гаспадар дома быў выкінуты разам з рэчамі Ф. Багушэвіча ў халі.

Абуралены адносіны да захавання памяці выдатнага беларускага паэта-дэмакрата пэтымны выклікаюць трывогу не толькі ў Міністэрства культуры БССР і мясцовых улад, але і ў Саюза пісьменнікаў і ў Акадэміі навуц БССР.

Аб гэтым маўчаць нельга.

А. МАХНАЧ.

Месяц за месяцам

Новая кніжка Віталя Вольскага «Месяц за месяцам» не належыць да ліку твораў, якія адразу трапляюць у поле зроку крытыкі, абмяроўваюцца на старонках друку і называюцца ў галіных аглядах літаратуры. Яна не прэтуэнды ні на адрозна новай тэмы, ні тым больш на вырашэнне асабліва хваляючых на-дзельных праблем.

Напісана яна сціпла і, скажам натерад, часам нават сыхавата. Сам аўтар дае ёй даволі прадзіснае вызначэнне, называючы зводнай звесткай пра беларускую прыроду. Кніжка складаецца з дванаццаці невялікіх нарысаў, кожны з якіх прысвечаны апісанню характэрных прымет каліндарнага месяца. Пісьменнік выдасць сваё чытачу ў поле, у лес, на рэчку, расказвае пра жыццё рознастайных іх жыхароў, знаёміць з біялагічнымі асаблівасцямі ішчэ, вярнуў, вучыць прыкмятаць заўсёды адны і тыя-ж і ў той-жа час заўсёды па-свойму цікавыя і непаўторныя змены, якія абдымаюцца ў прыродзе ў розныя поры году.

З першых старонак чытач праікаецца давер'ем да аўтара, які любіць беларускую прыроду, умець цікава расказаць пра яе таямніцы. Каліндар адрасаваны дзецім сярэдняга ўзрост

